

**การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการ
ของชุมชนบ้านมอนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง**
**CREATING ADDED VALUE FOR INTEGRATED BUDDHIST POTTERY PRODUCTS
THROUGH THE PROCESS OF PARTICIPATION OF THE BAN MON KHAO KAEW
COMMUNITY, PHICHAI SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT,
LAMPANG PROVINCE**

¹พระอินโด สุหุโข, ²พระครูสิริธรรมบัณฑิต และ ³พระครูสุตชยาภรณ์

¹Phra Indo Suhatcho, ²Phrakru Sirithambundit and ³Phrakru Sutthayaporn

¹นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

¹ Master of Buddhist Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

Nakornlampang Buddhist College, Thailand

Received: 2025-08-27

Revised: 2025-09-02

Accepted: 2025-12-08

¹Corresponding Author's Email: indo404466@gmail.com

¹เบอร์โทร: 092-708-6067

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนบ้าน มอนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 2) เพื่อพัฒนาระบบการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการ ของชุมชนบ้านมอนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 3) เพื่อเสนอแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านมอนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือได้แก่ ข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1)บริบทและศักยภาพของชุมชนสะท้อนรากฐานทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรมอย่างชัดเจน โดยศักยภาพด้านผลิตภัณฑ์มีรากฐานจากหลัก ศิล ที่สื่อถึงความประณีตในการทำงานฝีมือ, ศักยภาพด้านการรวมกลุ่มสะท้อนหลัก สามัคคีธรรม และโอกาสในการพัฒนาต้องอาศัยหลักปัญญา และ จักขุมา ในการมองเห็นช่องทางของตลาดสมัยใหม่ 2)ชุมชนได้พัฒนาระบบการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยบูรณาการหลักธรรม ผ่านการใช้ ปัญญา (Panna) ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม, ใช้ ศิล ในการสร้างแบรนด์ และเรื่องราวที่น่าเชื่อถือ, และอาศัยหลัก นิสัยสัมพันธ์ ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีต่างๆ 3)แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพุทธบูรณาการที่ยั่งยืนประกอบด้วย 4 แนวทาง คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์, การส่งเสริมการตลาด, การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ, และการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญา โดยทั้งหมดนี้

มีการบูรณาการ หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และ หลักปาปณิกรรม (จักขุมา วิจฺจโร นิสสยสัมปันโน) เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน

คำสำคัญ: การสร้างมูลค่าเพิ่ม; ผลิตภัณฑ์; เครื่องปั้นดินเผา; เชิงพุทธบูรณาการ

Abstract

This research aimed to 1) study the context and potential, 2) develop a value-added creation process, and 3) propose guidelines for creating added value for integrated Buddhist pottery products of the Ban Mon Khao Kaew community, Pichai Sub-district, Mueang District, Lampang Province. This study is qualitative research, collecting data through in-depth interviews with 20 key informants and analyzing the data using descriptive content analysis.

The research findings were as follows: The community's context and potential reflect a cultural foundation clearly linked to Buddhist principles. The potential in products is rooted in the principle of Sila (morality), which signifies meticulousness in craftsmanship; the potential in group formation reflects the principle of Samagghi (harmony); and the opportunity for development requires the principles of (Panna) (wisdom) and Chakkhuma (sharp vision) to identify modern market channels. The community has developed a value-added creation process by integrating Dhamma principles, utilizing (Panna) (wisdom) in applying appropriate technology, using Sila (morality) to build a brand and credible story, and relying on the principle of Nissayasampanno (being well-supported) to establish collaborative networks with various partners. The guidelines for sustainable, integrated Buddhist value creation consist of four approaches: product development, marketing promotion, network collaboration, and the conservation and transmission of wisdom. All of these are integrated with the Threefold Training (Tri Sikkha) (Sila, Samadhi, Panna) and the Principles of a Successful Businessman (Papanikadhamma) (Chakkhuma, Vidhuro, Nissayasampanno) to serve as a framework for operations.

Keywords: Creating Added Value; Products; Pottery; Integrated Buddhist

บทนำ

เครื่องปั้นดินเผา มีความผูกพันกับการดำรงชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เพราะมนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวัน เพื่อบรรจุอาหารและสิ่งของต่าง ๆ ฉะนั้น มนุษย์จึงได้มีการประดิษฐ์คิดค้นและปรับปรุงเทคโนโลยีต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา จากการสำรวจแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย พบว่า นับตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 15 - 16 เป็นต้นมา (Pingthong, 2023)

ในพื้นที่ของราชอาณาจักรไทย ได้ปรากฏแหล่งเตาเผาตั้งกระจายอยู่มากมายหลายแห่ง จังหวัดลำปางมีชื่อเสียงเรื่องเครื่องปั้นดินเผา หนึ่งในแหล่งผลิตงานปั้นแฮนด์เมดเลื่องชื่อคือ บ้านม่อนเขาแก้ว ที่อนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญางานปั้นมาแต่บรรพบุรุษ และมีการรวมกลุ่มกันอย่างแข็งแกร่งเป็นวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาม่อนเขาแก้วในปี 2548 ปัจจุบันมีคุณวันดี แผลกปลาตเป็นประธานกลุ่มฯ เครื่องปั้นดินเผาม่อนเขาแก้วผลิตจากดินเหนียว และดินโป่งมันขึ้นรูปขึ้นงานด้วยมือล้วน ๆ โดยใช้แป้นหมุนเป็นตัวช่วยทำให้ผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นมีเอกลักษณ์เหมือนมีเพียงชิ้นเดียวในโลก ก่อนจะนำไปเผาด้วยอุณหภูมิ 900 องศาเซลเซียส มีฟางข้าวและฟืนเป็นเชื้อเพลิงกลบด้วยขี้เถ้ากลบอีกชั้นหนึ่ง จนกระทั่งได้เครื่องปั้นดินเผาที่สวยงามทนทาน พร้อมจำหน่ายสู่ตลาด การันตีด้วยรางวัล OTOP ระดับ 5 ดาว (Phra Racha Wang Derm Restoration Foundation, 2021)

สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ขายดีคือ หมอน้ำดินเผา กาน้ำดินเผา กระจกถนอมไม้ดินเผา ฯลฯ เรียกว่าผลิตออกมาเท่าไร พ่อค้าคนกลางก็รับซื้อไว้ทั้งหมดเพื่อกระจายส่งขายไปทั่วประเทศ แต่ปัญหาคือผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ผลิตตามแบบที่พ่อค้าคนกลาง สั่งโดยไม่มีการประยุกต์แบบหรือเทคนิคใหม่ๆ ทำให้เครื่องปั้นดินเผาไม่มีความหลากหลายและขาดความโดดเด่นที่จะบ่งบอกว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากบ้านม่อนเขาแก้ว คุณวันดี แผลกปลาต ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เครื่องปั้นดินเผา บ้านม่อนเขาแก้ว ได้กล่าวไว้ในรายงานประจำปี 2564 ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมไว้ว่า “เพราะต้องการจะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและหาเอกลักษณ์ให้กับทางกลุ่มเราจึงได้เข้าร่วมอบรมเครื่องปั้นดินเผาม่อนเขาแก้ว ยกระดับการผลิตปลูกปั้นงานแฮนด์เมดชุมชนในกิจกรรมยกระดับกระบวนการผลิตสู่อุตสาหกรรมศักยภาพ (Process Transform) ซึ่งทางกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมก็ได้ลงพื้นที่มาช่วยวิเคราะห์และให้คำแนะนำในการใช้เตาเผาเพื่อปรับปรุงการผลิตของสินค้าแฮนด์เมดให้ดียิ่งขึ้น ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการผลิตเครื่องปั้นดินเผารูปแบบใหม่ๆ อย่างของแตงบ้าน ของแตงสวนกระจุกกระจิก รวมทั้งสอนเรื่องการทำการตลาดและแนะนำให้วิสาหกิจชุมชนในฐานะผู้ผลิต ได้เรียนรู้การใช้ช่องทางออนไลน์ขายสินค้าด้วยตนเอง” (Department of Industrial Promotion, 2021) เพื่อขับเคลื่อนวิสาหกิจสู่ความยั่งยืนจากนี้ไป คุณวันดีก็มีความตั้งใจที่จะผลักดันให้บ้านม่อนเขาแก้วเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศูนย์ฝึกอาชีพประจำตำบล โดยเฉพาะการฝึกอบรมคนรุ่นใหม่ให้มีส่วนอนุรักษ์การทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นอาชีพ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตและองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เครื่องปั้นดินเผาอย่างไม่หยุดยั้งต่อไป

เครื่องปั้นดินเผาม่อนเขาแก้ว เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่ทำจากดินเหนียวโป่งมัน และปั้นขึ้นรูปด้วยมือ แล้วจึงนำมาเผาด้วยวิธีการสุ่มไฟ โดยการนำฟางข้าวที่ได้จากการทำนาเป็นเชื้อเพลิงในการเผาตามวิถีแบบพื้นบ้านที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ ซึ่งแต่เดิมนั้นได้ปั้นเพื่อใช้เฉพาะในครัวเรือน อาทิ หมอน้ำ

หม้อแกง หม้อต่อม หม้อสาว หม้อนึ่ง เป็นต้น แต่ในปัจจุบันได้ปรับการปั้นดินเผาให้มีรูปแบบที่หลากหลายตามความต้องการใช้งานของลูกค้า อาทิ การปั้นประเภทตุ๊กตา สัตว์ตัวเล็ก กระถางต้นไม้ ชุดน้ำตักน้ำล้น หม้ออบดินเผา เป็นต้น

การปั้นหม้อดิน ไม่ได้เริ่มโดยชาวบ้านม่อนเขาแก้ว แต่เริ่มต้นที่บ้านวังยาเฒ่า ซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งของตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ชาวบ้านวังยาเฒ่ากลุ่มหนึ่ง ซึ่งแต่เดิมทำอาชีพปั้นหม้อดินอยู่ภายในหมู่บ้านวังยาเฒ่า ได้พากันอพยพครอบครัวไปสร้างหลักฐานอยู่ที่บ้านไร่ ตำบลพิชัย ต่อมาบ้านไร่ได้แยกออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ บ้านไร่ และบ้านม่อนเขาแก้ว (Phichai Subdistrict Administrative Organization, 2023) และยึดอาชีพปั้นหม้อดินขาย หม้อดินที่บ้านนั้นส่วนใหญ่เป็นหม้อน้ำ ใช้สำหรับใส่น้ำดื่ม การปั้นหม้อน้ำ จึงจัดเป็นอาชีพใหม่อาชีพหนึ่งที่ชาวบ้านไร่ให้ความสนใจ ซึ่งแต่เดิมทำไร่ ทำนา ก็พร้อมใจกันหันมาทำอาชีพปั้นหม้อน้ำอีกอาชีพหนึ่ง ชาวบ้านไร่นั้นโดยพื้นฐานเป็นคนขยันและจริงจังต่อการทำอาชีพ จึงทำให้ผลงานการปั้นหม้อของพวกเขา มีความสวยงาม และเป็นที่นิยมใช้ของชาวภาคเหนือทั่วไป จนสร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้าน และได้ชื่อว่าหม้อน้ำที่ดีคือ “หม้อน้ำบ้านไร่”

ผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นปั้นด้วยมือ เผาด้วยวิธีการแบบพื้นบ้านที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ ไม่เคลือบน้ำยา และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของบ้านม่อนเขาแก้ว มีความเป็นธรรมชาติ ไม่มีสารพิษเจือปน เนื่องจากผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาปั้นจากดินโป่งมัน ภาชนะดินเผาจากบ้านม่อนเขาแก้ว ทนความร้อนได้มาก เพราะทำจากดินโป่งชนิดพิเศษสามารถเก็บความเย็นได้ดี ทำให้น้ำที่อยู่ในหม้อน้ำเย็นตลอดเวลา ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านม่อนเขาแก้วที่โดดเด่น คือ หม้ออบไก่ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยการนำขดลวดไฟฟ้ามาประยุกต์ให้ร่วมกับหม้อดิน ใช้สำหรับอบอาหาร ประเภท ไก่ หมู ปลา และหม้ออบไก่ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (Department of Cultural Promotion, 2017)

จากการศึกษาความหมายของการเพิ่มมูลค่า (Added Value) พบว่า เป็นการสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นจากเดิม การสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นเครื่องมือการตลาดที่จะทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดจำหน่าย การโฆษณา และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งมีผลทำให้สามารถตั้งราคาได้สูงขึ้น แต่การเพิ่มมูลค่าจะทำให้ผู้บริโภครู้สึกได้ประโยชน์มากขึ้นโดยการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added Creation) นั่นคือ ความพยายามในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ นั่นเอง (Chemsripong, and Petmee, 2017)

ทว่าในปัจจุบันสินค้าเครื่องปั้นดินเผาในพื้นที่อื่น ๆ ต่างได้รับผลกระทบต่าง ๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการค้าขายที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบจากการค้าขายในครัวเรือนกลับกลายเป็นการค้าในระบบนายทุน หรือการค้าขายในรูปแบบธุรกิจการค้าแบบอุตสาหกรรมโรงงานที่เน้นการผลิตผลงานให้ได้ในปริมาณที่มาก และขาดความประณีตงานผลงาน ส่งผลให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไปจากเคยได้รับอิสระในการประกอบอาชีพ กลับต้องมาผูกพันกับระบบนายทุน ในรูปแบบโรงงานแทน ซึ่งผู้ผลิตบางรายเกิดความท้อแท้ และเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น ๆ แทน (Sararat , 2021)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง “การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ของชุมชนบ้าน ม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง

จังหวัดลำปาง เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และเพื่อเสนอแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการ ของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อเสนอแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัย การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาเอกสารและการลงพื้นที่สัมภาษณ์ เพื่อเสนอการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปางดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม เอกสารที่เพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือการวิจัย
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาบ้านม่อนเขาแก้ว กลุ่มผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มชุมชนในพื้นที่ เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์และประเมินผล การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คนได้แก่ 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผา 6 คน 2) กลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ 5 คน 3) ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5 คน 4) นักวิชาการด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ 2 คน และ 5) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 2 คน
4. คณะผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการวิจัยได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย เพื่อนำไปสู่การศึกษาและการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้ 1.เป็นการศึกษาเชิงเอกสารในการศึกษาเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2569)

เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 2.คัดเลือกเป้าหมายแต่ละพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) 3.การขอหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์ นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำลงไปขอความร่วมมือในพื้นที่หรือองค์กร กลุ่มเป้าหมายเชิงพื้นที่และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4.การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษากระบวนการ การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการ ของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ในวันที่ ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม-15มิถุนายน 2568 และ 5.การสรุปองค์ความรู้ จากการลงพื้นที่และการประมวลภาพนิ่ง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากหนังสือ ตำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีความสอดคล้องกับการเสริมสร้าง การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการ ของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจาก การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสรุปและนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้าง การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา เชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ของชุมชน บ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นตาราง ซึ่งผู้วิจัยได้ นำเสนอผลวิเคราะห์ SWOT Analysis ซึ่งประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)	- เอกลักษณ์เฉพาะตัว ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างและมีเอกลักษณ์โดดเด่น - ลวดลายโดดเด่น มีการออกแบบลวดลายเฉพาะถิ่น เช่น ลายไม้โบราณ, ลาย ดอกแก้วโบราณ, ลายสับประรด - เทคนิคการผลิตที่เป็นเลิศ เทคนิคการผสมดินที่สามารถปั้นได้ทันทีโดยไม่ต้อง หมัก การตีรูปทรงแน่น กระบวนการผลิตมีคุณภาพ ประณีต และมีการตกแต่ง ลวดลายอย่างละเอียด - การพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความ แตกต่าง
จุดอ่อน (Weaknesses)	-ขาดแรงงานคนรุ่นใหม่สืบทอดงาน -กระบวนการผลิตบางขั้นตอนใช้เวลานานและยากต่อการถ่ายทอด -ระบบคิดต้นทุนและการกำหนดราคายังไม่เป็นระบบ -ขาดความเชี่ยวชาญด้านการตลาดออนไลน์และสื่อดิจิทัล

โอกาส (Opportunities)	- การเพิ่มมูลค่าสินค้า สามารถพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในฐานะสินค้าหัตถกรรม - การขยายตลาด สามารถสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์เพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคและช่องทางการตลาดที่กว้างขวางขึ้น - การสร้างรายได้ ศักยภาพในการผลิตสามารถสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้กับคนในชุมชน
อุปสรรค (Threats)	- การแข่งขันจากสินค้าราคาถูกจากต่างประเทศและภาวะเศรษฐกิจซบเซา - ต้นทุนวัตถุดิบและค่าขนส่งที่ปรับตัวสูงขึ้นตามภาวะตลาด - นโยบายการสนับสนุนจากส่วนกลางที่ไม่ต่อเนื่องและข้อจำกัดด้านกฎหมาย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นตาราง SWOT Analysis ได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)	- การผสมผสานระหว่างดั้งเดิมและสมัยใหม่ ยังคงรักษากระบวนการผลิตแบบดั้งเดิมไว้ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การผสมดินไปจนถึงการเผา มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น เครื่องรีดดิน, เครื่องจิกเกอร์ (Jigger) และฐานรองรับแบบหมุนได้ เพื่อช่วยทุ่นแรงและเพิ่มกำลังการผลิต - การพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบหลากหลายและสร้างสรรค์ เช่น กระถางต้นไม้, ชุบน้ำพุ, หม้ออบไถ่ และของตกแต่งรูปคนและสัตว์ - เรื่องราวและแบรนด์ ชุมชนมีเรื่องราวที่แข็งแกร่งจากการเป็นแหล่งอุตสาหกรรมพื้นบ้านที่ยาวนาน เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP และเคยได้รับรางวัลหมู่บ้านหัตถกรรมดีเด่นในปี พ.ศ. 2545 - การมีส่วนร่วมของชุมชน โครงการขับเคลื่อนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มและผู้นำชุมชน ซึ่งช่วยผลักดันโครงการให้สำเร็จ
จุดอ่อน (Weaknesses)	- การตลาดและประชาสัมพันธ์ การตลาดยังคงเน้นการบอกเล่าแบบปากต่อปาก ซึ่งไม่เพียงพอในสภาวะการแข่งขันสูง ขาดช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเข้าถึงลูกค้าในวงกว้างและพื้นที่ห่างไกล
โอกาส (Opportunities)	- การสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย ได้รับการสนับสนุนจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ, หน่วยงานท้องถิ่น (เทศบาลตำบลพิชัย), นักวิชาการ และคนในชุมชน หน่วยงานท้องถิ่นช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ, นโยบาย และเครื่องมือที่

	ช่วยเพิ่มผลผลิต นักวิชาการจากสถาบันการศึกษาเข้ามาให้คำปรึกษาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่าทางศิลปะและในเชิงพุทธศาสนา - ความสนใจของตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำให้มีผู้สนใจเข้ามาติดต่อรับซื้อสินค้าถึงในหมู่บ้าน
อุปสรรค (Threats)	- สถานะการแข่งขัน ตลาดในปัจจุบันมีการแข่งขันสูง ทำให้ชุมชนจำเป็นต้องพัฒนาช่องทางการสื่อสารและการสร้างแบรนด์ให้แข็งแกร่งขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นหัวข้อได้ 4 อย่างด้วยกัน คือ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2) การตลาดและประชาสัมพันธ์ 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และ 4) การอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญา โดยการแบ่งเป็นเป้าหมาย แนวทาง หลักธรรมในการบูรณาการ ได้ดังนี้

แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา	เป้าหมาย	แนวทาง	หลักธรรมที่บูรณาการ
1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์	สร้างความหลากหลายและเอกลักษณ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด	- นำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ - ใช้คุณค่าทางพุทธธรรมเป็นจุดเด่น	- ปาปณิกรรม ใช้ จักขุมา (ตาดี) ในการมองเห็นความต้องการของตลาด - ไตรสิกขา ใช้ ปัญญาในการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและเอกลักษณ์
2. การตลาดและประชาสัมพันธ์	สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันด้วยการสื่อสารเรื่องราวและคุณค่าของผลิตภัณฑ์	- สื่อสารเรื่องราวและคุณค่าของผลิตภัณฑ์ให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้า	- ปาปณิกรรม ใช้ วิริยโร (จัดเจนในธุรกิจ) ในการรู้แหล่งซื้อ-ขายและลูกค้า - ไตรสิกขา ใช้ ศีล ในการทำการตลาดด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส และสร้างความน่าเชื่อถือ
3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	สร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน	- สร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อ	- ปาปณิกรรม ใช้ นิสสยสัมปันโน (พร้อมด้วยแหล่งทุนเป็นที่

		สนับสนุนการพัฒนาชุมชน	อาศัย) ในการสร้างความน่าเชื่อถือเพื่อขอรับการสนับสนุน - ไตรสิกขา ใช้ สมาธิ ในการมุ่งมั่นตั้งใจทำงานร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุเป้าหมาย
4. การอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญา	รักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมและส่งเสริมความรู้ให้คนรุ่นใหม่	- รักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมควบคู่ไปกับการถ่ายทอดความรู้และทักษะ	- ไตรสิกขา ปัญญา ในการทำความเข้าใจคุณค่าและหาวิธีถ่ายทอดให้เหมาะสม ศิล ในการรักษาคุณค่าของภูมิปัญญาให้คงอยู่

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ จากการวิจัย เรื่อง การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) แนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้มีความหลากหลายและตอบสนองความต้องการของตลาด โดยใช้หลัก ปาปนิกรรม 3

จักขุมา ใช้ปัญญาในการมองเห็นโอกาสและแนวโน้มของตลาดปัจจุบัน เพื่อนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและทันสมัย เช่น การปรับเปลี่ยนจากเครื่องใช้ในครัวเรือนไปสู่ของตกแต่งบ้านและของใช้ส่วนตัวที่มีดีไซน์ร่วมสมัย และ ไตรสิกขา 3 ปัญญา ใช้ความรู้ในการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น การใช้ดินโป่งและลวดลายเอกลักษณ์ เข้ากับเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและยังคงคุณค่าทางวัฒนธรรม 2) แนวทางการส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ โดยใช้หลัก ปาปณิกธรรม 3 วิธูโร ใช้ความเชี่ยวชาญในการเข้าถึงแหล่งซื้อ-ขายและลูกค้าเป้าหมาย เช่น การขยายช่องทางจำหน่ายไปสู่ตลาดออนไลน์และร้านค้าของที่ระลึก และ ไตรสิกขา 3 ศีล ทำการตลาดอย่างซื่อสัตย์ โปร่งใส และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับแบรนด์ โดยการบอกเล่าเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ตามความเป็นจริง และรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้กับลูกค้า 3) แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ โดยใช้หลัก ปาปณิกธรรม 3 นิสสยสัมปັນโน สร้างความน่าเชื่อถือให้กับชุมชน เพื่อให้ได้รับความเชื่อมั่นและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณและเทคโนโลยี และ ไตรสิกขา 3 สมาธิ ใช้ความมุ่งมั่นและความตั้งใจในการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่างจริงจัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และ 4) แนวทางในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผา โดยใช้หลัก ไตรสิกขา 3 ปัญญา ทำความเข้าใจคุณค่าที่แท้จริงของภูมิปัญญา และหาวิธีการถ่ายทอดที่เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่ เพื่อให้พวกเขาเห็นคุณค่าและอยากที่จะสืบทอด และศีล รักษาคุณค่าและคุณภาพของภูมิปัญญาให้คงอยู่ โดยการควบคุมความประพฤติก่อนขั้นตอนการผลิตให้ได้มาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่ออกมาสะท้อนถึงความประณีตและคุณค่าของภูมิปัญญาได้อย่างแท้จริง 5) การสร้างมูลค่าเพิ่ม ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาบ้านม่อนเขาแก้ว มี "คุณค่า" ที่ลูกค้ายอมรับและยินดีจ่ายเพิ่มขึ้น โดยสามารถบูรณาการได้ 4 มิติหลัก ดังนี้ 1. มูลค่าจากอัตลักษณ์และเรื่องราว เป็นการเปลี่ยนจาก "วัตถุ" ให้เป็น "งานศิลปะที่มีชีวิต" โดยใช้หลัก ปาปณิกธรรม (จักขุมา) การดึงดูดเด่นของวัตถุดิบ: การชูเรื่องราวของ "ดินโป่ง" ซึ่งเป็นดินเฉพาะถิ่นที่มีคุณสมบัติพิเศษ นำมาผสมผสานกับ "ลวดลายเอกลักษณ์" ลายดอกแก้วโบราณ หรือลายสับปะรด "ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ" และ "วิถีชีวิตชาวลำปาง" ทำให้ผลิตภัณฑ์ชิ้นนั้นมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ซึ่งประเมินค่าได้สูงกว่าสินค้าโรงงานทั่วไป 2. มูลค่าจากคุณภาพและความประณีต เป็นการสร้างมูลค่าผ่านความละเอียดของชิ้นงาน โดยใช้หลัก ไตรสิกขา (ศีล และ สมาธิ) ความประณีตสูง "สมาธิ" ในการจัดจ้อย ผลงานที่ออกมาจะมีความละเอียด ผิวสัมผัสเรียบเนียน และรูปทรงที่สมมาตรมาตรฐานที่เชื่อถือได้ (ศีล): การควบคุมคุณภาพการผลิตให้ได้มาตรฐานสม่ำเสมอทุกชิ้น ไม่บิดเบี้ยว ไม่ร้าว ทำให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจว่าได้รับของดีที่สุด มูลค่าจึงเพิ่มขึ้นตามระดับความประณีตของงานฝีมือ 3. มูลค่าจากการตอบโจทย์ยุคสมัย เป็นการสร้างมูลค่าผ่านการใช้งานที่ทันสมัย โดยใช้หลัก ปาปณิกธรรม (จักขุมา) และ ไตรสิกขา (ปัญญา) การปรับดีไซน์ร่วมสมัย จากเครื่องใช้ในครัวเรือนแบบเดิม พัฒนาสู่ "ของตกแต่งบ้านระดับพรีเมียม" หรือ "ของที่ระลึกเชิงพุทธบูรณาการ" ที่เข้ากับบ้านสไตล์มินิมอลหรือโรงแรมสมัยใหม่ได้ นวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์: การนำเทคโนโลยีการเผาหรือการเคลือบแบบใหม่มาใช้เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความทนทานมากขึ้น หรือมีสีสันทันสมัยแต่ยังคงกลิ่นอายโบราณ ทำให้ตอบโจทย์กลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อสูง 4. มูลค่าทางจิตใจและศรัทธา แนวคิดพุทธศิลป์: การใส่ความหมายแฝงทางธรรมลงไปในลวดลายหรือรูปทรงของผลิตภัณฑ์ ทำให้ผู้ซื้อรู้สึกว่าการครอบครองชิ้นงานนี้ช่วยเสริม

สริมงคล หรือเป็นเครื่องเตือนใจในการใช้ชีวิต ความภูมิใจในชุมชน การที่ผู้ซื้อรู้ว่าเงินทุกบาทช่วยสนับสนุนการสืบทอดภูมิปัญญาและสร้างอาชีพให้คนในชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว การสร้างมูลค่าเพิ่มที่แท้จริง คือการนำหลักธรรมาภิบาล (บริหารคนเก่ง) และไตรสิกขา (ฝึกฝนฝีมือและปัญญา) มาทำให้ดินกลายเป็น ทองคำทางวัฒนธรรม ที่เลี้ยงชีพสมาชิกในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เรื่องบริบทและศักยภาพด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เมื่อวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด SWOT Analysis พบว่าชุมชนมีศักยภาพและข้อจำกัดที่สำคัญหลายประการ ในด้านจุดแข็งพบ 4 ประเด็น ได้แก่ 1)ด้านการรวมกลุ่มของชุมชน 2)ด้านวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต 3)ด้านผลิตภัณฑ์ และ 4)ด้านการตลาด ส่วนจุดอ่อนพบ 4 ประเด็น ได้แก่ 1)ด้านสมาชิกกลุ่ม 2)ด้านการสืบทอดภูมิปัญญา 3)ด้านการกำหนดราคา และ 4)ด้านการตลาด สำหรับโอกาสพบ 3 ประเด็น คือ 1)โอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2)การจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรม และ 3)การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการผลิต ขณะที่อุปสรรคพบ 3 ประเด็น ได้แก่ 1)ด้านการตลาด 2)ด้านการผลิต 3)ด้านนโยบายของภาครัฐ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Teanprapakun (2025) ที่ศึกษากระบวนการเรียนรู้การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปั้นเครื่องปั้นดินเผาบ้านม่อนเขาแก้ว โดยพบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาเกิดจากอาชีพดั้งเดิมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษในลักษณะธุรกิจครอบครัว และผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sutthinarakorn et al. (2019) ที่ศึกษาการสร้างสรรค์มูลค่าของผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมการบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งพบว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้มักเกิดขึ้นในระดับบุคคลหรือสายเลือด จากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน อย่างไรก็ตาม คนรุ่นใหม่กลับให้ความสนใจต่อการสืบทอดภูมิปัญญาในระดับที่ไม่มากนัก ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงจุดอ่อนของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้วในด้านสมาชิกกลุ่มและการสืบทอดภูมิปัญญาอย่างชัดเจน เนื่องจากผู้สืบทอดหลักยังคงเป็นผู้สูงอายุ ขณะที่คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจส่งผลต่อความต่อเนื่องขององค์ความรู้และความยั่งยืนของอาชีพในอนาคต และงานวิจัยนี้ ยังชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จของการประกอบการวิสาหกิจชุมชนขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้ประกอบการและประสบการณ์ด้านการตลาดของสมาชิก ซึ่งมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับผลการวิเคราะห์ SWOT ของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้วที่ยังคงมีจุดอ่อนและอุปสรรคด้านการตลาด โดยผู้ผลิตส่วนใหญ่ไม่มีหน้าร้านเป็นของตนเอง ต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลางในการจำหน่ายสินค้า รวมถึงประสบปัญหาด้านการขนส่งเนื่องจากผลิตภัณฑ์มีความเปราะบางและแตกหักง่าย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จึงสรุปได้ว่า แม้ชุมชนบ้านม่อนเขาแก้วจะมีจุดแข็งด้านทรัพยากร วัตถุดิบ และภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น แต่ข้อจำกัดด้านการสืบทอดองค์ความรู้ การตลาด และการปรับตัวต่อบริบทสมัยใหม่ ยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับศักยภาพการแข่งขันและความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาในระยะยาว

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เรื่องการพัฒนาระบบการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ชุมชนมีการ

พัฒนากระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาอย่างเป็นระบบใน 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1)การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่น 2)การนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ 3)การสร้างแบรนด์หรือเรื่องราว (Storytelling) ให้กับผลิตภัณฑ์ 4)การดำเนินการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ และ 5)การได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากภาคีเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonpokkrong (2010) ที่ศึกษาการพัฒนาการจัดการผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียน อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยพบว่า การจัดการผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการและลูกค้าในธุรกิจเครื่องปั้นดินเผาควรให้ความสำคัญกับ 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคา ในด้านผลิตภัณฑ์ งานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าผู้ประกอบการต้องคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นลวดลาย ความสวยงาม และความคงทนของสินค้า รวมถึงการคัดเลือกประเภทของผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาจำหน่ายในเบื้องต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับชุมชนบ้านม่อนเขาแก้วที่มุ่งพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างและสะท้อนอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อสร้างความโดดเด่นและเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าด้านการจัดจำหน่ายและการตลาด ควรคำนึงถึงทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม ความสะดวกในการเข้าถึง เช่น พื้นที่จอดรถ รวมถึงการจัดตกแต่งร้านค้าให้สวยงาม และใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อพื้นฐาน เช่น ใบปลิวและป้ายประกาศบนรถโดยสารประจำทาง ประเด็นนี้สอดคล้องกับชุมชนบ้านม่อนเขาแก้วที่ให้ความสำคัญกับการตลาดและการประชาสัมพันธ์ โดยมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและช่องทางสื่อสมัยใหม่เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น และด้านราคา ควรกำหนดราคาขายให้เหมาะสมและไม่สูงจนเกินไป ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยผลการศึกษาพบว่าผู้ซื้อมีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคาอยู่ในระดับมาก ขณะที่ด้านการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นประเด็นที่ชุมชนบ้านม่อนเขาแก้วได้ให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเสนอแนวยุทธศาสตร์การจัดการผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาผ่านเกวียนไว้ 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคา ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับผลการวิจัยของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้วได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์ การประชาสัมพันธ์ และการสร้างเครือข่ายสนับสนุน อันเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มมูลค่าและยกระดับศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาในระดับชุมชน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 4 แนวทางสำคัญ ได้แก่ 1)การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและตอบสนองความต้องการของตลาด 2)การส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ 3)การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ 4)การอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ทั้ง 4 แนวทางดังกล่าวได้บูรณาการเข้ากับหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักปาปนิกรรม 3 ได้แก่ จักขุมา วิฐโร และนิสสยสัมปันโน ร่วมกับหลักไตรสิกขา 3 ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อให้ได้แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และสามารถนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ Disatapundhu (2016) ซึ่งศึกษาการพัฒนางานทัศนศิลป์ร่วมสมัยสู่ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมวัฒนธรรม กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ เพื่อส่งเสริมและสร้างศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ โดยแบ่งประเด็นสำคัญออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ในประเทศไทย 2) การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าด้านทัศนศิลป์ร่วมสมัยไปสู่ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมวัฒนธรรม 3) รูปแบบเส้นทางการส่งเสริมและพัฒนาด้านการตลาดในอุตสาหกรรมไลฟ์สไตล์ งานวิจัยดังกล่าวมุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมวัฒนธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ที่มุ่งพัฒนากระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา โดยอาศัยอัตลักษณ์และงานฝีมือเป็นจุดเด่นสำคัญ สะท้อนให้เห็นถึงความโดดเด่นของสินค้าไทยที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

ในทำนองเดียวกัน ชุมชนบ้านม่อนเขาแก้วยังให้ความสำคัญกับการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ควบคู่กับการรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิมและงานปั้นด้วยมือ ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สะท้อนถึงทักษะความชำนาญ และความประณีตของช่างฝีมือ อีกทั้งยังมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัย โดยต่อยอดจากของใช้ในครัวเรือนไปสู่ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านและสวน เพื่อเพิ่มความหลากหลายและยกระดับมูลค่าสินค้าให้สูงขึ้น รวมถึงให้ความสำคัญกับการขยายช่องทางการตลาดและการจำหน่าย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chemsriping, and Petmee (2017) ที่ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาในการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ชุมชนรอบเขื่อนจุฬาภรณ์ กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปปลาน้ำจืดแม่สมศรี ตำบลทุ่งลุยลาย อำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับกรณีของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้วที่ใช้ “ดินโป่ง” ซึ่งเป็นวัตถุดิบเฉพาะในพื้นที่ มาเป็นวัสดุหลักในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา พร้อมทั้งสร้างอัตลักษณ์และตราสินค้าเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถจดจำได้ โดยชุมชนได้พัฒนาเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับตำนานท้องถิ่น เช่น ตำนานลูกแก้วลอย ฤๅษี และดินโป่ง มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างคุณค่าเชิงเรื่องเล่า (storytelling) ให้กับผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้เกิดความโดดเด่นและความแตกต่างจากสินค้าทั่วไป อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังคงประสบปัญหาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะการขาดแบรนด์สินค้าที่ชัดเจน ทำให้ผู้บริโภคจดจำได้ยาก รวมถึงข้อจำกัดด้านการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาด้านการตลาดและการขายออนไลน์ของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว เนื่องจากผลิตภัณฑ์มีความเปราะบาง แดกหักง่ายในการขนส่ง ส่งผลให้ยังต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลางเป็นหลักในการจำหน่ายสินค้า

สรุป

ชุมชนมีเอกลักษณ์เด่นด้านการผลิต ทั้งลวดลายโบราณและเทคนิคการผสมดินที่ไม่ต้องหมัก เพื่อเพิ่มมูลค่า ชุมชนได้ผสมผสานวิธีการผลิตดั้งเดิมเข้ากับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เครื่องจักรเกอร์และฐานรองรับ เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตและสร้างผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายนอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และท้องถิ่นในการพัฒนามีการสร้างเรื่องราวให้ผลิตภัณฑ์ในฐานะหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP ที่สืบทอดภูมิปัญญามาแต่โบราณ อย่างไรก็ตาม การตลาดยังคงเน้นการบอกแบบปากต่อปาก ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาสู่ช่องทางออนไลน์ แนวทางการพัฒนาในอนาคตเสนอให้นำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างสรรค์สินค้าให้ตรงตามความต้องการของตลาดด้วยปัญญาและคุณธรรมรวมถึงการส่งเสริมการตลาดอย่างซื่อสัตย์ การสร้างเครือข่ายที่น่าเชื่อถือ และท้ายที่สุดคือการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญานี้ให้คงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ชุมชนมีทั้งศักยภาพและข้อจำกัดที่สำคัญหลายประการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ให้สามารถเติบโตและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ชุมชนมีการพัฒนากระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ (1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่น (2) การนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ (3) การสร้างแบรนด์หรือเรื่องราว (Storytelling) ให้กับผลิตภัณฑ์ (4) การดำเนินงานด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ และ (5) การได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริม อนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถคงอยู่และพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเชิงพุทธบูรณาการของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สามารถดำเนินการได้ผ่าน 4 แนวทางสำคัญ ได้แก่ (1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด (2) การส่งเสริมด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ (3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (4) การอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมการตลาด ควบคู่กับการพัฒนาช่องทางจัดจำหน่าย เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีตลาดรองรับทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งวิถีพุทธของกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

2.2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

2.3. ควรศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การปั้นเครื่องปั้นดินเผา บ้านม่อนเขาแก้ว ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

References

- Boonpokkrong, S. (2010). *Development Strategies for the Management of Dankwian Ceramics Products, Pak Chong District, Nakhon Ratchasima Province*. (Master's Thesis). Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. Phranakhon Si Ayutthaya.
- Chemsripong S., & Petmee P., (2017). Creating Value Added Products from Local Wisdom: A Case Study of the Ancient Cloth. *Journal Of Community Development Research (Humanities And Social Sciences)*, 10(4), 62-85. Retrieved August 1, 2024, from <https://www.journal.nu.ac.th/JCDR/article/view/1669>
- Department of Cultural Promotion. (2017). *Ban Mon Khao Kaew pottery*. Retrieved August 1, 2024, from <https://ich-thailand.org/heritage/detail/629d76f1472e28a00d0ba93d>
- Department of Industrial Promotion. (2021). *Annual Report 2021, Department of Industrial Promotion*. Retrieved August 1, 2024, from <https://www.dip.go.th/th/category/2019-05-10-16-17-44/2022-03-22-14-41-11>
- Disatapundhu, S. (2016). The Development of Contemporary Visual Arts for Cultural Industry Products: A Case Study of Lifestyle Products. *Journal of Communication Arts Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University*, 34(1), 61-74. Retrieved August 1, 2024, from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jcomm/article/view/86094/111296>
- Pichai Subdistrict Administrative Organization. (2023). *General conditions and basic information*. Retrieved August 1, 2024, from <https://www.pichai.go.th/web/189>
- Phra Racha Wang Derm Restoration Foundation. (2021). *Ancient Thai pottery*. Retrieved August 1, 2024, from http://www.wangdermpalace.org/Pottery_th.html
- Pingthong, N. (2023). Department of Art and Design Innovation, Faculty of Liberal Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University, *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3 (6), 459-474. Retrieved August 1, 2024, from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/article/view/270610/180737>
- Sarat, T. (2022). The Pottery Industry and the Socio-economic Changes of Thai Phuan Ban Chiang community, Nong Han District, Udon Thani Province During 1972–2020. *Journal of Human and Society, Sisaket Rajabhat University*, 5(2), 1-21. Retrieved August 12, 2024, from <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/jhuso/article/view/1158>

- Sutthinarakorn, S. et al. (2019). Value Creation of Products and Management Innovation of Community Enterprises. *Dusit Thani College Journal*, 31(1), 270-283. Retrieved August 1, 2024, from <https://so01.tcithaijo.org/index.php/journaldtdc/article/view/241017/163905>
- Teanprapakun, P. (2025). Process of Knowledge Transfer of Local Wisdom on Earthenware Production: The Case of Ban Monkaokaew Pichai Sub-District, Muang District, Lampang. *Journal of Humanities and Social Sciences (HUSOKKU)*, 31(2), 79-100. Retrieved August 8, 2024, from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/HUSO/article/view/32277>